Соціальне право

УДК 327.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17255354>

**Гуманітарна допомога як інструмент підтримки вразливих груп
населення благодійними організаціями міжнародного статусу у період
російсько-українського протистояння 2014-2021 років**

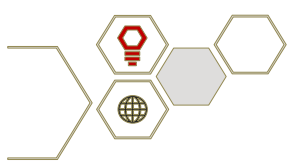
Підсаднюк Петро Львович,

Аспірант кафедри міжнародних відносин

Київський університет культури

Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0005-7510-0027>**Прийнято: 19.09.2025 | Опубліковано: 30.09.2025**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню діяльності міжнародних благодійних організацій, які надавали допомогу вразливим категоріям населення у період російсько-українського протистояння 2014-2021 років. Завданнями здійсненого аналізу є виявити нормативний та політичний контекст гуманітарного доступу, виокремити основні напрямки гуманітарної допомоги, узагальнити результативні та проблемні аспекти гуманітарної діяльності міжнародних благодійних організацій в Україні, що впливали на ефективність впровадження планових заходів. **Методологічним** підґрунтям для реалізації визначених завдань став міждисциплінарний підхід, за допомогою якого вдалось об'єднати стандарти міжнародного права в обґрунтуванні нормативних особливостей гуманітарного доступу, системний метод сприяв виявленню політичної кон'юнктури забезпечення безпечного гуманітарного доступу благодійним організаціям світового рівня через

процедуру координації, історичний інструментарій дозволив виявити причинно-наслідкові події появи гуманітарних місій на Донбасі, статистичні дані забезпечили кількісні показники масштабу вразливих груп населення та витрат спрямованої гуманітарної допомоги для якісних висновків щодо її вчасності та ефективності.

Результатами аналізу доведено, що в період 2014-2021 років в Україні сформувалось понад 2 мільйони громадян на тимчасово-окупованих та підконтрольних Україні територіях, які гостро потребували гуманітарної допомоги. Напрямами діяльності міжнародних благодійних організацій були спроби компенсувати перебої з постачанням продуктів харчування, відсутністю доступу до освіти, медичних послуг та фінансового забезпечення, втрату базових можливостей для внутрішньо переміщених осіб, загрози мінування територій тощо. **Висновки.** Встановлено, що за роки реалізацій гуманітарних місій на Донбасі, міжнародні організації здатні були в реальному часі виявляти проблеми та зловживання, тому щороку приймали нову стратегію реагування на кризи, паралельно співпрацюючи в координації власної діяльності з державними органами, національними фондами, громадськими організаціями локальної дії.

***Ключові слова:** вразлива група населення, гуманітарна допомога, гуманітарний доступ, міжнародна благодійна організація, російсько-українська війна.*

The role of international charitable organizations in providing humanitarian aid to vulnerable population groups during the Russia-Ukraine confrontation

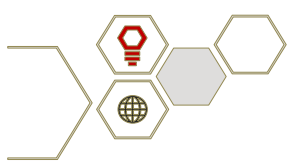
(2014–2021)

Petro Pidsadniuk,

Postgraduate Student of International Relations Department

Kyiv University of Culture, Ukraine,

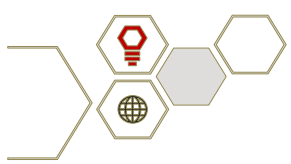
<https://orcid.org/0009-0005-7510-0027>

Abstract. This article examines the activities of international charitable organizations in supporting vulnerable population groups during the Russia-Ukraine confrontation from 2014 to 2021. The key objectives of the analysis include identifying the regulatory and political context of humanitarian access, outlining the primary areas of humanitarian assistance, and summarizing both the successful outcomes and the systemic challenges that affected the efficiency of aid implementation. **Methods.** The study adopts an interdisciplinary approach: international legal standards were applied to justify the normative aspects of humanitarian access; a systems-based method enabled the identification of the political landscape influencing the coordination of international humanitarian actors; historical analysis helped to trace the causal factors behind the deployment of humanitarian missions in the Donbas region; and statistical data provided quantitative insights into the scale of vulnerable populations and aid expenditure, contributing to conclusions about the timeliness and effectiveness of the response.

Results. The analysis has shown that during the period 2014–2021, more than two million people across both temporarily occupied and government-controlled areas of Ukraine were in urgent need of humanitarian assistance. The response strategies of international charitable organizations focused on mitigating critical supply shortages in food, healthcare, education, and financial resources, addressing the loss of essential services for internally displaced persons (IDPs), and reducing risks related to landmine contamination. **Conclusions.** The analysis also shows that throughout the years of ongoing humanitarian operations in the Donbas region, international organizations demonstrated an ability to adapt in real time to emerging challenges and abuses. This led to annual revisions of crisis response strategies and reinforced cooperation and coordination with governmental institutions, national foundations, and grassroots civil society actors.

Keywords: vulnerable population, humanitarian aid, humanitarian access, international charitable organization, Russia-Ukraine confrontation

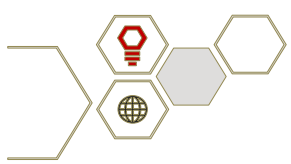

Постановка проблеми. Одним із найбільш потужних гравців у міжнародних відносинах кінця ХХ початку ХХІ століть стали міжнародні організації урядового й неурядового характеру. Вони активно наростили потенціал, здатний впливати та визначати процеси та перебіг подій як у системі прийняття рішень на рівні світової спільноти, так і бути залученими у вирішення найбільш нагальних проблем локального рівня.

Міжнародні благодійні організації були потужними учасниками гуманітарної кризи, яка стала наслідком російсько-української війни на Донбасі в період 2014-2021 роках. Наявний досвід та оперативність реагування сприяли швидкому залученню цих структур в систему забезпечення гуманітарного доступу, який потребував координації зусиль між сторонами конфлікту з метою надання допомоги найбільш вразливим категоріям населення. Враховуючи, що понад 3 мільйони осіб на тимчасово окупованих територіях та прифронтових зонах потребували допомоги, процес залучення та діяльність благодійних організацій світового рівня є актуальним об'єктом дослідження, адже отримані результати дозволять застосувати відповідний досвід на сучасному етапі повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Визначенню ролі неурядового сектору у тому числі й міжнародних благодійних організацій в реалізації гуманітарної допомоги на рівні держав присвячені праці українських та зарубіжних вчених, зокрема Бехтер Л. (2024) «Адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні» [1], Кондратенко О. (2023) «Взаємовідносини влади та неурядових організацій в Україні: витоки та сучасний стан» [10], Кравчук В. (2004) «Неурядові організації європейських країн: досвід правового регулювання» [9], Horemykina Y. (2022) «The role of Non-government organization in social investment» [16], Lawrence, R. (2018) «NGOs and the challenge of impact investing: creating value and doing good» [18] тощо., які не розкривають специфіку діяльності відповідних структур в

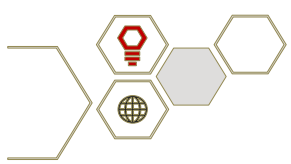

практичній площині подій на Донбасі У цьому ж контексті варто згадати дисертаційне дослідження Бурдюжа О. (2025) М. «Міжнародно-правовий механізм надання гуманітарної- допомоги» [2], у якому автор аналізує міжнародні нормативно-правові особливості гуманітарної допомоги для цивільного населення з врахуванням досвіду країн ЄС, але майже не фіксує прогалини українського законодавства.

Аналіз публікацій щодо участі благодійних організацій міжнародного рівня в підтримці вразливих груп населення в період російсько-українського протистояння 2014-2021 років спирається на праці Кліпкової О. (2023) «Діяльність благодійних організацій в Україні як один із основних елементів фандрайзингу» [8], Короткова Д. (2022) «Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини» [11], Марценко Н., Грушко М. (2021) Гуманітарний доступ під час збройних конфліктів [12], Сухобокова О. (2015) «Гуманітарна допомога Євросоюзу Україні під час російської агресії (2014 – перша половина 2015 р.)» [13] і т.д., де відсутнє комплексне бачення загроз та негативних наслідків, з якими зіштовхувались відповідні структури.

Окремим джерелом вивчення питання кількісного та якісного гуманітарного реагування на Донбасі були звіти міжнародних організацій та аналітичні записки мозкових центрів, серед яких «Гуманітарна катастрофа чи гуманітарна голка – дві сторони однієї медалі: доступ до гуманітарної допомоги в умовах збройного конфлікту на сході України» [3] (2016) Української Гельсінської спілки з прав людини, «Гуманітарний доступ у східній Україні: огляд ситуації» [4] (2019) БФ «Право на захист» у партнерстві з HIAS, «Загальний огляд гуманітарної ситуації в Україні» [5] (2022) Центру Разумкова, «Звіт про результати за 2020 рік» [7] (2021) Представництва Організації Об'єднаних Націй в Україні, Ukraine Humanitarian Fund 2020 Annual Report [7].

Разом з тим, виокремлені праці в повній мірі не розкрили досліджуваний об'єкт, а тому залишається актуальним здійснити комплексний аналіз наданої

під час російсько-українського протистояння на Донбасі (2014-2021 рр.) гуманітарної допомоги, яку здебільшого спрямовували міжнародні благодійні організації, як інструмент підтримки вразливих груп населення.

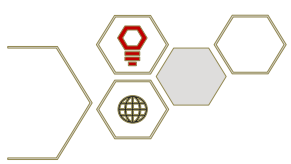
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У вітчизняній та зарубіжній літературі багато досліджень присвячено нормативно-правовим основами гуманітарного доступу, міжнародно-правового реагування на основі стандартів та принципів діяльності організацій різного рівня. Окремим великим блоком питань стали дослідження правових підстав та діяльності неурядового сектору в Україні. Однак залишається недостатньо вирішеним питання участі благодійних організацій в наданні гуманітарної допомоги на Донбасі в період військової агресії 2014-2021 років та тих проблемних ситуацій, що виникали в період координації доступу гуманітарних місій до вразливих груп населення, що безпосередньо є предметом даного аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою дослідження є аналіз гуманітарної допомоги як інструменту підтримки вразливих груп населення благодійними організаціями міжнародного статусу у період російсько-українського протистояння 2014-2021 роках.

Відповідно до мети дослідження було сформульовано такі завдання:

- охарактеризувати нормативно-правові та політичні аспекти гуманітарного доступу, які релевантні в застосуванні до подій на Донбасі 2014-2021 років;
- виокремити міжнародні благодійні організації, що координували надання гуманітарної допомоги в період російсько-українського протистояння 2014-2021 років;
- визначити кількісні та якісні показники наданої гуманітарної допомоги благодійними організаціями міжнародного статусу на прифронтових та тимчасово окупованих територіях в Україні;

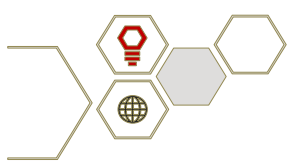
- здійснити аналіз особливостей та проблем реагування на потреби вразливих категорій населення на Донбасі (2014-2021 рр.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний світ є сукупністю складних конфліктів, що ґрунтуються на різному підґрунті: від історичних передумов до соціально-політичних та економічних каталізаторів протистояння. Їхнє вирішення часто є непередбачуваним щодо термінів та наслідків розв’язання, а тому громадяни, які проживають в небезпечних територіях стають заручниками конфліктів. Люди часто втрачають доступ до основних благ або повністю можливості до подальшого фізичного та ментального проживання на певних територіях.

Варто зазначити, що у збройних конфліктах важливо забезпечити «... доступ гуманітарних організацій до людей, які потребують допомоги та захисту, та доступ тих, хто цього потребує, до товарів та послуг, необхідних для їхнього виживання та здоров’я, у спосіб, що відповідає основним гуманітарним принципам» [4, с. 6].

Гуманітарний доступ є визначеним елементом міжнародного права, який передбачає, що сторони конфлікту повинні сприяти такому доступу цивільних громадян й нести відповідальність за безперешкодну й безпечну діяльність місій або організацій, у тому числі міжнародних, на територіях конфлікту. Ключовими нормативно-правовими актами міжнародного права, покликаними це врегульовувати є: Женевські конвенції 1949 року, зокрема Додаток IV «Про захист цивільного населення під час війни», Міжнародне право прав людини, Міжнародне гуманітарне право, Міжнародне кримінальне право, Римський Статут 1998 року Міжнародного кримінального суду та відповідне національне законодавство кожної держави тощо.

Поряд з цим, «основними стандартами надання гуманітарної допомоги є Гуманітарна хартія та базові стандарти надання гуманітарної допомоги в умовах воєнного конфлікту; Мінімальні стандарти у сфері надання медичної допомоги; Кодекс поведінки Міжнародного руху Червоного Хреста і

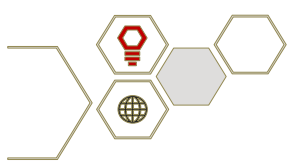

Червоного Півмісяця і неурядових організацій (НУО) при наданні допомоги у випадку стихійних лих і катастроф; Мінімальні стандарти щодо забезпечення тимчасовим житлом, організації розміщення і непродуктивної допомоги; Мінімальні стандарти водопостачання, санзабезпечення та сприяння дотриманню гігієни; Мінімальні стандарти освіти: готовність, програма, відновлення; Мінімальні стандарти продовольчої безпеки» [3, с. 5].

Важливо підкреслити, що будь-яка сторона конфлікту, у тому числі й держава може нести відповідальність за гуманітарну катастрофу, відсутність доступу міжнародних організацій та місій до цивільного населення, що постраждало. Світ знає багато прикладів нехтуванням й заборонами гуманітарного реагування й доступу до постраждалих регіонів: Венесуела, Сектор Гази, Руанда, Росія тощо. Заперечуючи гуманітарні проблеми, держава або політичний режим відповідних територій намагається приховати факти та наслідки конфліктів, жертвуючи інтересами та правами вразливих груп.

Тому для міжнародних благодійних організацій діяльність у зоні конфлікту починається не зі збору/пошуку коштів на потреби вразливих груп, а з пошуку компромісного рішення щодо гуманітарного доступу зі сторонами протистояння. Важливо, що сучасні виклики гуманітарного доступу у збройних конфліктах переважно виникають через труднощі взаємодії міжнародних гуманітарних місій з сторонами, що воюють. Як зазначають Н. Марценко та М. Грушко «принциповим є вирішення таких підпитань: 1) акредитація гуманітарних місій; 2) координаційна система гуманітарної допомоги; 3) законодавчі прогалини регулювання» [12, с. 105].

Також варто визначити, що найбільш дієвими міжнародними благодійними організаціями, здатними забезпечувати відповідно координацію гуманітарного доступу, є: Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ), ОСНА механізм The UN-CMCoord (Управління ООН гуманітарної цивільно-військової координації), SHA (Швейцарська гуманітарна допомога) тощо. Їх

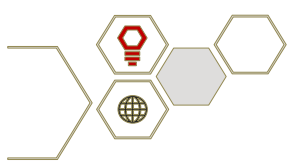
ключовим завданнями є працювати в безперебійному режимі, виявляти небезпеки та планувати дії різноманітних місій з метою максимального гуманітарного доступу вразливих груп населення в зоні конфлікту.

Актуальність питання гуманітарного доступу в Україні стала актуальною після Революції гідності 2014 року, яка завершилась неочікуваними подіями: анексією Росією Автономної Республіки Крим та початком війни на Донбасі. Відповідно, українці, які проживали в зонах конфлікту стали заручниками російсько-українського протистояння й класифікувалися такими вразливими групами, які потребували в першу чергу гуманітарної допомоги.

Звичайно, ситуація в Криму в основному зводилась до встановлення факту закріплення за окупаційною адміністрацією відповідальності за контрольовану територію, а доступ міжнародних організацій був заблокований, що суттєво відрізнялось від ситуації в Донецькій та Луганській областях.

Події на Донбасі мали тривалий характер та визначалися вражаючою зміною ситуації для вразливих груп населення, до яких варто віднести наступні: перебої з постачанням продуктів харчування, відсутність доступу до освіти та медичних послуг, відсутність фінансового забезпечення, значна кількість внутрішньо переміщених осіб, розмінування тощо. Саме ці напрямки були найчастіше артикульовані Україною у співпраці з міжнародними партнерами та основними міжнародними благодійними організаціями щодо допомоги жителям тимчасово окупованих територій та прифронтової смуги.

За даними ООН, опублікованими у 2016 році в «Гуманітарному заклику» вказується сума у розмірі 298 мільйонів доларів для надання гуманітарної допомоги жителям Донбасу. Відзначається, що «гуманітарною програмою планується охопити 2,9 млн осіб – «найбільш уразливі» верстви населення. При цьому загальне число осіб в Україні, які потребують підтримки,

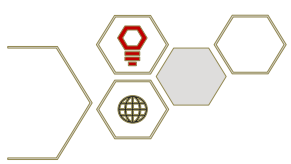

оцінюється ООН в 3,1 млн. «Близько 800 тисяч людей живуть в неприйнятних умовах уздовж лінії зіткнення, а 2,7 млн – на неконтрольованих урядом територіях з обмеженою свободою пересування» [3, с. 12].

За даними Центру Разумкова, у період між 2014-2021 роками «переважна більшість із 1,8 мільйона осіб, які потребували гуманітарної допомоги, проживали у двох потерпілих від конфлікту областях – Луганській та Донецькій: 750 000 осіб на непідконтрольній уряду України території, що становить 43% від загальної кількості цільових груп, 981 000 осіб проживають у Донецькій та Луганській областях на підконтрольній уряду території, що становить 56% від загального показника, що включає 120 000 ВПО, які постійно проживають у Донецькій та Луганській областях [5]. Ще 24 000 осіб отримали статус внутрішньо переміщених осіб й змінили місце проживання на інші області України. Це 1% з тих категорій, що потребували гуманітарної допомоги. Усі інші – жителі Донбасу й близьких населених пунктів.

На основі зібраних даних вдалося також визначити ключові міжнародні організації, які надавали допомогу вразливим групам населення на Донбасі в період російсько-українського протистояння:

1. Міжнародний комітет Червоного Хреста;
2. Офіс гуманітарної допомоги Європейської Комісії (European Commission's Humanitarian Aid Office, ECHO);
3. Агентство ООН у справах біженців та Агентство ООН з координації гуманітарних питань;
4. Міжнародна організація з міграції;
5. Всесвітня організація здоров'я;
6. ЮНІСЕФ.
7. Всесвітня продовольча програма;
8. Організація «Людина в біді» за підтримки Данської ради у справах біженців;

9. Організація «Врятуймо дітей» за підтримки Норвезької ради у справах біженців;

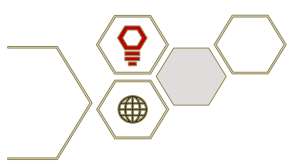
10. Агентство США з міжнародного розвитку USAID за підтримки Державного департаменту США.

Одним із найбільш неоднозначних питань діяльності в Україні міжнародних благодійних організацій, які надавали гуманітарну допомогу у 2014-2021 роках, є масштаб витрат відповідних структур для реалізації поставленої мети. Адже частину коштів, спрямовували на пряму держави-партнери, частину окремих програм реалізовували держави через обрані міжнародні фонди, окремі місії фінансувались пулом учасників (ТНК, МО, держави, приватні суб'єкти) і т.д.

Відповідно, з окремих джерел відомо, що «з 2014 року Агентство США з міжнародного розвитку USAID та Державний департамент надали гуманітарну допомогу на суму близько 135 млн. дол., включаючи їжу, медичні засоби, притулок та допомогу в сфері логістики» [15], а «сума наданої Україні грантової (безповоротної) гуманітарної допомоги від ЄС та його членів протягом 2014 – на початку 2015 р. становить 223 млн євро [13, с. 112].

У 2016 році Президент України П. Порошенко ззначав, що «загальна сума допомоги, яку Україна отримала на гуманітарні потреби, становить понад 649 млн. доларів. Левова частина цих коштів була спрямована на гуманітарну місію на окупованій території» [6].

Також, починаючи з 2017 року була підписана Рамкова програма партнерства між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй (РПП) на 2018–2022 роки щодо гуманітарної допомоги нашій державі, а уже в 2019 році Україна отримувала гуманітарну допомогу не тільки для допомоги вразливих категорій населення на Сході й ВПО, а також на подолання наслідків пандемії Covid-19. Як вказано у Звіті ООН від 2021 року «структури ООН спрямували «128 млн для Плану гуманітарного реагування на 2020 рік» [7, с. 4], що суттєво не відрізняється від їх витрат в попередні періоди.

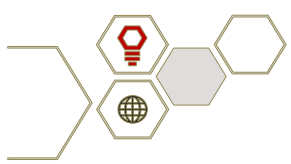

У той час як за даними Гуманітарного фонду для України, що був створений у 2019 році для акумулювання міжнародної гуманітарної допомоги на потреби вразливих груп на Сході країни, більшість допомоги у 2019-2020 роках надходила від таких інституцій: ACTED, Medicos del Mundo, Save the Children International, Premier Urgence International тощо [p.11]. У 2020 році вони спрямували – «9,47 млн дол. США у порівнянні з 7,05 млн дол. США у 2019 р.» [19, р. 15] за наступними напрямками: охорона здоров'я, вода і санітарна гігієна, захист, продовольча безпека та засоби існування, житло та непродовольчі товари, загальні послуги та підтримка, освіта [19, р. 11]. Сам же Фонд у своїй діяльності керується такими принципами, як інклюзивність та гнучкість, своєчасність, ефективність, підзвітність та управління ризиками.

Відповідно, міжнародні організації складали значний відсоток тих структур, які надавали та розподіляли гуманітарну допомогу вразливим групам населення, які сформувались в Україні після початку війни на Донбасі та анексії Криму у 2014-2021 роках, а щорічний бюджет різнаправлених програм можна оцінити щонайменше в 450 млн. дол. США.

Варто також окреслити, що за даними звіту «Плану гуманітарного реагування ООН» в процесі реалізації напрямку гуманітарної допомоги для підтримки вразливих груп населення благодійними організаціями міжнародного статусу у період російсько-українського протистояння 2014-2021 років виникали наступні проблемні питання, а саме:

- «органи державної влади, фактично, нічим не допомагають ВПО;
- чим менші населені пункти та чим віддаленіші вони від лінії розмежування, тим складніша гуманітарна ситуація;
- «проблема місцевих жителів», які не є переселенцями, але також розраховують на отримання допомоги. Особливо відчувається брак допомоги для людей похилого віку у вигляді медикаментів, препаратів та загального доступу до медичних послуг;

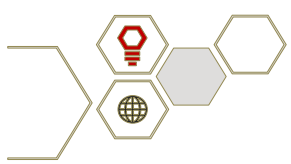
- психологічна проблема «гуманітарної голки», коли отримувачі гуманітарної допомоги (грошової, продуктової, речової тощо) фактично зловживають нею, «мандруючи» від однієї до іншої організації, і таким чином часто позбавляють інших людей, які дійсно її потребують, у доступі до такої допомоги.
- зловживання допомогою через перепродаж речей або продуктів;
- «гуманітарний туризм», коли особи, користуючись правами переселенця, приїжджають до місць реєстрації лише за отриманням допомоги, після чого повертаються до окупованих територій
- відсутність гуманітарного супроводження осіб, які були звільнені з полону за обміном, внаслідок чого, люди фактично залишаються на вулиці без грошей та можливості зв'язатися з рідними» [3, с. 48].

Таким чином, міжнародні благодійні організації, що діяли на території України з метою оперативного та безкорисливого реагування на гуманітарну кризу, зіштовхувались із окремими зловживаннями громадян та повільної або неефективної реакції держави на сформовані виклики воєнного періоду.

«Гуманітарні місії пристосовуються до умов сьогодення, коли майже весь світ перебуває на локдауні, гуманітарні служби залишаються на сторожі гуманізму та людинолюбства, що неодмінно стане запорукою належного гуманітарного доступу під час збройних конфліктів» [12, с. 109].

Дані правдивого статистичного спостереження, політична кон'юнктура та реалії на місцях дозволяють організаціям коригувати середньо та довгострокові стратегії, переглядати бюджети та залучати більш локальних партнерів для впровадження гуманітарних місій, тому гуманітарна допомога є важливим інструментом світової спільноти реагувати на кризи в світі й в Україні зокрема.

Висновки. Таким чином, благодійні організації міжнародного статусу в процесі забезпечення гуманітарного доступу вразливих груп населення під час військового протистояння на Донбасі здійснювали свою діяльність на основі

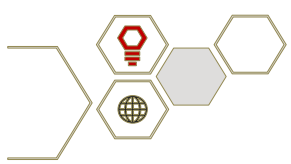
міжнародного права та стандартів реагування на кризи в період конфліктів. З метою якісного надання підтримки визначеним групам, організації змушені були здійснювати координування зусиль між сторонами конфлікту для безпечної взаємодії з громадянами, що постраждали. Напрямки наданої гуманітарної допомоги були спрямовані в забезпечення базових потреб: продуктів харчування, освітні й медичні послуги, фінансове виживання, безпека пересування через мінування тощо. Відповідно, більше 3 млн осіб у прифронтових та непідконтрольних територіях України (включаючи внутрішньо переміщених осіб), отримували гуманітарну допомогу від міжнародних благодійних організацій або делегованих ними гуманітарних місій неурядових локальних суб'єктів в середньому на 450 млн. дол. щороку. Діяльність цих структур ґрунтувалась на вчасності й безкорисливості.

Враховуючи подальші події російсько-української війни, найбільш доцільним варіантом продовження співпраці України з благодійними організаціями міжнародного рівня в забезпеченні гуманітарною допомогою вразливих груп населення є формування координаційного центру на рівні окремого центрального органу виконавчої влади, де акумулюється інформація та узгоджуються напрямки надання допомоги з метою уникнення зловживань.

Подальші дослідження будуть спрямовані на виявлення особливостей діяльності міжнародних благодійних організацій в період повномасштабного вторгнення Росії в Україну після 2022 року, а також їх роль у формуванні політики реагування на війну у світовому масштабі.

Список використаних джерел

1. Бехтер Л.В. (2024). Адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні. *Право і суспільство*. Випуск №1, Том 1, С. 140-144. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.1.21>
2. Бурдюжа О. М. Міжнародно-правовий механізм надання

гуманітарної допомоги (2025): дис...д-ра філос. *Національний університет «Одеська юридична академія»*. Одеса. 182 с.

3. Гуманітарна катастрофа чи гуманітарна голка – дві сторони однієї медалі: доступ до гуманітарної допомоги в умовах збройного конфлікту на сході України. (2016). *Українська Гельсінська спілка з прав людини*. К., КИТ. 54 с.

4. Гуманітарний доступ у східній Україні: огляд ситуації БФ «Право на захист» у партнерстві з HIAS. (2019). [online] *Global Protection Cluster*. 28 с. URL: <https://bit.ly/3H5jIJt> (дата звернення: 20.08.2025).

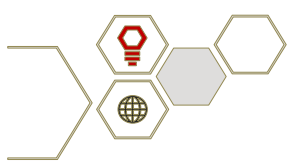
5. Загальний огляд гуманітарної ситуації в Україні. (2022). [online] *Центр Разумкова*. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/07/05/2022_ANALIT_ZAPIS.pdf (дата звернення: 18.08.2025).

6. Загальна сума гуманітарної допомоги Україні - понад \$649 мільйонів. (2016). [online]. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/1984718-zagalna-suma-gumanitarnoi-dopomogi-ukraini-ponad-649-miljoniv.html> (дата звернення: 17.08.2025).

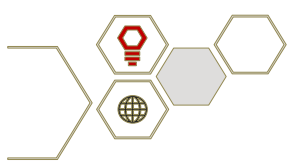
7. Звіт про результати за 2020 рік. (2021). [online] *Представництво Організації Об'єднаних Націй в Україні*. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-05/UNCT_UKRAINE_Annual_Report_2020_UKR.pdf (дата звернення: 19.08.2025)

8. Кліпкова, О. (2023). Діяльність благодійних організацій в Україні як один із основних елементів фандрайзингу. *European Science*, 4 (sge18-04), 61–68. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2023-18-04-004>

9. Кравчук В.М. (2004). Неурядові організації європейських країн: досвід правового регулювання. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Випуск 48. Частина II. К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, ІМВ. С. 35-40.

10. Кондратенко, О. (2023). Взаємовідносини влади та неурядових організацій в Україні: витоки та сучасний стан. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, (3(69), С. 31-41. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3\(69\)-4](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3(69)-4)
11. Коротков Д. С. (2022). Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. №3(14). С. 18-30. <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2022-03-18-30>
12. Марценко Н., Грушко М. (2021). Гуманітарний доступ під час збройних конфліктів. *Університетські наукові записки*. №6(84). С. 102–110. <https://doi.org/10.37491/UNZ.84.9>
13. Сухобокова О. (2015). Гуманітарна допомога Євросоюзу Україні під час російської агресії (2014 – перша половина 2015 р.) *Європейські історичні студії*. № 1. С. 102-117. <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2022.21.8>
14. Федотов Д. (2024). Проектний менеджмент у гуманітарній діяльності міжнародних благодійних фондів в Україні: виклики та стратегії в умовах кризи, спричиненої війною. *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: зб. тез доповідей*, 16 травня 2024 року. Т. : ТНТУ. С. 104–106.
15. Brusylovska O. (2020). [online] Black Sea Region in World Policy: Actors, Factors, and Scenarios. URL: https://www.researchgate.net/publication/348069348_Black_Sea_Region_in_World_Policy_Actors_Factors_and_Scenarios_of_the_Future (accessed 23.02.2021).
16. Horemykina Y. (2022). The role of Non-government organization in social investment. *Demography and Social Economy*, 50(4), p. 118–135. <https://doi.org/10.15407/dse2022.04.118>

17. International Mine Action Standards Geneva International Centre for Humanitarian Demining. (2025) [online]. URL: <https://bit.ly/3GtLLgY>. (accessed 05.09.2025).

18. Lawrence, R. (2018). [online]. NGOs and the challenge of impact investing: creating value and doing good. *KPMG International Cooperative* (“KPMG International”). URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/08/ngos-and-challenge-of-impact-investing.pdf> (accessed 19.08.2025).

19. Ukraine Humanitarian Fund 2020 Annual Report. (2020). [online] *Ukraine Humanitarian Fund*. 60 p. URL: <https://www.unocha.org/publications/report/ukraine/ukraine-humanitarian-fund-2020-annual-report-enuk> (accessed 19.08.2025).